

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Viite: HE 16/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hyvinvointialan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta, sekä kutsusta asiantuntijakuulemiseen 19.4.2018.

Liitto kannattaa kattavasta sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapaudesta säätämistä lailla. Liitto katsoo hallituksen esityksen HE 16/2018 olevan hyvä lähtökohta suomalaisen valinnanvapausjärjestelmän kehittämiseksi.

Yleisiä huomioita

Kun samanaikaisesti halutaan lisätä palvelujen saatavuutta ja hillitä kustannusten kasvua, tärkeä keino on lisätä palvelujen tuottavuutta. Paremman tuottavuuden lisäämiseksi tehokas keino on lisätä tuottajien välistä kilpailua. Asiakkaiden valinnanvapaus taas on väline tuottajien väliseen kilpailuun.

Tuottavuuden lisäksi oikeiden palvelukanavien löytäminen ja käyttäminen oikeaan aikaan ja oikeaan tilanteeseen on ratkaisevan tärkeää. Valinnanvapaus mahdollistaa myös tätä nykyistä paremmin.

Valinnanvapaus on eräs keskeisimmistä tekijöistä, joilla voidaan päästä koko sote-uudistuksen tavoitteisiin

Perusterveydenhuollon saatavuuden voi odottaa paranevan esitetyn kaltaisen valinnanvapauden myötä, kun verorahoitteista järjestelmää avataan useammille palveluntuottajille.

Myös kansalaisten yhdenvertaisuus paranee perusterveydenhuollon valinnanvapauden ollessa henkilön varallisuudesta riippumaton. Tämä vaikuttaa osaltaan myös terveys- ja hyvinvointierojen kaventumiseen. On kuitenkin huomattava, että terveys- ja hyvinvointieroja voi kaventaa vain marginaalisesti palvelujärjestelmään tehtävillä rakenteellisilla ratkaisuilla. Erot johtuvat pääosin muista syistä.

Valinnanvapauslainsäädäntö tukee myös kustannusten kasvun taittamisen tavoitetta. Palveluntuottajien välinen kilpailu tehostaa niiden toimintaa. Vielä suurempi merkitys kustannusten kasvun taittamisen osalta on kuitenkin uudistuksen muilla osilla, kuten järjestämisvastuun siirtämisellä kunnilta maakunnille.

Tasapuolinen kilpailuympäristö on toimivan kilpailun ja valinnanvapausjärjestelmän edellytys

Toimintaympäristön tasapuolisuuteen on lakiesityksessä pyritty sallimalla maakuntien tuotannon yhtiöittäminen, velvoittamalla suoran valinnan palvelutuotannon kirjanpidolliseen eriyttämiseen muusta liikelaitoksen toiminnasta, joidenkin ehtojen ja velvoitteiden tasapuolisuudella, tuloverolain muuttamisella koskemaan maakunnan suoran valinnan palvelutuotantoa, liittämällä valinnanvapaustilanne kilpailulain ja siten kilpailuneutraliteetin valvonnan piiriin, sekä velvoittamalla hinnoittelemaan maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja palvelukeskuksen palvelut liikelaitoksen suoran valinnan palveluntuottajalle markkinaehtoisesti.

Edelleen kuitenkin maakunnan omistama ei-yhtiötetty palveluntuottaja voi nauttia eräistä eduista, jotka voivat aiheuttaa kilpailuympäristön epätasapuolisuutta. Kaikkien palveluntuottajien on toimittava puhtaasti samoin säännöin, eduin ja rajoituksin. Esimerkiksi lain kirjaus siitä, että korvauksen on oltava sama, ei riitä: se voi tarkoittaa myös sitä, että korvaus on sama, mutta yksityisille toimijoille riittämätön, sillä julkinen toimija saa esimerkiksi subventiotukea omistajaltaan.

Vapaaehtoinen yhtiöittäminen on sallittava maakuntien itsensä haluamassa laajuudessa. Yhtiöittäminen on paras mahdollinen keino kilpailuneutraliteetin lähtökohtaiseen toteutumiseen.

Pyydämme valiokuntaa huomioimaan myös tämän lausunnon liitteenä toimitetun, pykäläkohtaisen liitteen.

Helsingissä, 19.4.2018

Ulla-Maija Rajakangas, toimitusjohtaja
Hyvinvointialan liitto

Lisätietoja: Eveliina Vigelius, asiantuntija, eveliina.vigelius@hyvinvointiala.fi, p. 044 5114411